

ÖĞRENCİLERİN ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞLARI İLE AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ *

The Investigation of the Relationship between Students' Organizational Citizenship Behaviors and Their Academic Success

Öğr. Gör. Cansu SOLMAZ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Ticaret ve Sanayi Odası Meslek Yüksekokulu, Alanya/Türkiye

Öğr. Gör. Çağla ÜST CAN

Aksaray Üniversitesi Güzelyurt Meslek Yüksekokulu, Aksaray/Türkiye

Solmaz, C. ve Üst Can, Ç. (2017). "Öğrencilerin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Vol:3, Issue:13; pp:247-254 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

26/07/2017

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

21/08/2017

Anahtar Kelimeler

Örgütsel Vatandaşlık,
Akademik Başarı, Önlisans
Öğrencileri

Keywords

Organisational citizenship,
Academic success,
Associate degree students

ÖZ

Örgütsel vatandaşlık, bireyin kendisi için belirlenen standartların ötesinde gönüllü olarak çaba harcaması olarak tanımlanmaktadır. Akademik başarı ise öğrencinin akademik yaşamda amaçlanan davranışlara ulaşma düzeyi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu iki kavramın birbirini etkileyebileceği düşüncesinden hareketle; bu çalışmanın amacı, örgütsel vatandaşlık, akademik başarı ve öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma evrenini Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Aksaray Üniversitesi Şereflikoçhisar Berat Cömertoğlu Meslek Yüksekokulu ve Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Ticaret ve Sanayi Odası Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Kullanılan ölçek Organ'ın 5 örgütsel vatandaşlık davranışı boyutunu temel alarak, 2003 yılında Özdevecioğlu'nun geliştirdiği 15 soru ve 5 boyuttan oluşan ölçektir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan 7 soru sorulmuştur. Araştırma sonuçları çeşitli istatistiksel testler ile değerlendirilecek olup, elde edilen sonuçlar farklı coğrafi bölgelerden seçilmiş 3 üniversite düzeyinde incelenecektir.

ABSTRACT

Organizational citizenship is defined as voluntary effort by the individual beyond the standards set for him / herself. Academic achievement is defined as the level of achievement of the student's intended behavior in academic life. Acting with the belief that these two concepts can affect with each other; the purpose of this study is to examine the relationship between organizational citizenship, academic achievement and the demographic characteristics of students. The target population of the study is composed of the students of Kafkas University Social Sciences Vocational School, Aksaray University Şereflikoçhisar Vocational School and Alanya Alaaddin Keykubat University Chamber of Commerce and Industry Vocational School. Survey technique was used in the research. The scale used consists of 15 questions and 5 dimensions developed by Özdevecioğlu in 2003, based on the Organ's 5 organizational citizenship behavior dimension. In addition, 7 questions were asked to determine the demographic characteristics of the students in the survey. The results of the research will be evaluated with various statistical tests and the results will be examined at 3 universities selected from different geographical regions.

1. GİRİŞ

Örgütsel vatandaşlık davranışı kavramı; Biçimsel ödül sistemini dikkate almadan, bir bütün olarak organizasyonun fonksiyonlarını verimli biçimde yerine getirmeye yardımcı olan, gönüllülük esasına dayalı birey davranışı" olarak tanımlanmıştır (Organ, 1988, s. 4). Gönüllülük kavramı ile bireyin rolünün veya biçimsel iş tanımının gerektirdiği biçimsel bir davranış olmadığı, aksine kişisel tercihe bağlı olarak geliştiği anlatılmak istenmiştir (İşbaşı, 2000, s. 4). Başka bir ifade ile örgütsel vatandaşlık davranışı biçimsel iş tanımlarında yer almayan (Podsakoff, MacKenzie, Paine, & Bachrach, 2000, s. 513; Raub, 2008, s. 180), kişisel tercih sonucu gerçekleşen (Podsakoff et al., 2000, s. 513) fazladan rol davranışlarıdır (Kaufmann, 2001, s. 436). Bu türden davranışların gönüllü olarak ortaya çıkması, çalışanların örgütsel vatandaşlık davranışı sergilememesi durumunda cezalandırılmayacağını

*Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi evsahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulmuştur.

göstermektedir (Raub, 2008, s. 180; Smith, Organ, & Near, 1983, s. 654;). Özetle, örgütsel vatandaşlık davranışları çalışanların isteyerek, gönüllü olarak sergiledikleri davranışlardır.

İlgili alanyazın incelendiğinde, örgütsel vatandaşlık davranışı boyutları konusunda fikir birliğine varılamadığı ve farklı çalışmalarda (Graham, 1991; Williams & Anderson, 1991; Van Dyne, Graham, & Dienesch, 1994) farklı sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir. Buna yönelik yapılan literatür incelemeleri sonucunda 30'un üzerinde vatandaşlık davranışının tanımlandığı belirtilmektedir. Elde edilen verilerden, yapılan boyutlandırmaların birbirine benzedikleri ve Organ'ın (1988) tanımlamalarıyla uyum içinde olduğu da ifade edilmektedir. Bu çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışı boyutları, Organ'ın sınıflandırmasına paralel olarak beş boyutta ele alınacaktır (Allison, Voss, & Dryer, 2001; Ehtiyar, Aktaş Alan, & Ömürş, 2010; Organ, 1997; Organ & Lingl, 1995; Özdevecioğlu, 2003; Samancı, 2006; Sökmen & Boylu, 2011; Taşdan & Yılmaz, 2008; Yılmaz, 2009):

1. *Özgeçilik (Altruism)*. Örgüt içinde iş ile ilgili herhangi bir görev ya da sorunda diğer bir çalışana veya çalışan grubuna yardım etmeyi içeren isteğe bağlı davranışlardır. Örneğin, örgüte yeni katılan bir işgörene araç ve gereçleri nasıl kullanacağı konusunda yardımcı olmak veya rahatsızlanan bir okul arkadaşına ders işleyişi/notları hakkında bilgi vermek ya da ona ödevlerinde yardımcı olmak gibi.

2. *Vicdanlılık (Conscientiousness)*. Bu boyutu kişisel gayret olarak adlandıran çalışmalar da vardır. İşgörenlerin kendilerinden beklenen asgari rol davranışının ötesinde bir rol davranışı sergilemeleri ve işe devamlılık, düzenli çalışma, dakiklik ve dinlenme zamanlarını yerinde kullanmalarıdır. Örneğin, hava şartlarına veya önemsiz bir rahatsızlığına rağmen işgörenin görevine gelmesi, sıkı bir denetim olmamasına rağmen öğle arası saatlerine özen göstermesi veya öğrencinin sınıfta üzerine düşenden daha fazla görev üstlenmesi ve arkadaşlarını da bunu yapmaya teşvik etmesi gibi.

3. *Sportmenlik (Sportsmanship)*. Örgüt içinde bireylerarası gerginlik yaratabilecek olumsuzluklardan uzak durmaktır. Sorunları gereksiz yere büyütmemeyi, işe yönelik yakınma ve şikayetten uzak durmayı, iş arkadaşlarına saygılı davranmayı, sınıf veya fakülte içerisinde çıkan çatışmaları önlemede rol almasını ve sınıf içerisinde bulunan ekipmanla ilgili yaşanan sorunlardan şikayet etmekten kaçınmasını örnek olarak sayabiliriz

4. *Nezaket (Courtesy)*. Örgüt içinde iş bölümünden kaynaklanan etkileşim içindeki bireylerin olumlu iletişim kurmalarını ifade eder. Başkalarının işlerini etkileyecek hareketler yapmadan veya kararlar almadan önce onları bilgilendirmeye yönelik davranışları içerir. Önceden bilgi verme, danışma ve benzeri davranışlar örnek olarak verilebilir. Öğrencilerin hocaları ve diğer öğrenci arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurması, derste bazı arkadaşlarının diğerlerinin dikkatini dağıtıcı hareketlerde bulunmasını engellemesi gibi

5. *Sivil Erdem (Civic Virtue)*. Temel olarak örgüt faaliyetlerine aktif ve gönüllü olarak katılımı içerir. Burada işgören, örgüt içerisinde olup bitenler, yeni gelişmeler, iş yöntemleri ve şirket politikaları ile ilgilenerek bilgi sahibi olma ve kendini bu konularda geliştirme hususunda çaba gösterir. Öğrencilerin okul aktivitelerine, spor müsabakalarına, kampüsteki sosyal aktivitelere, hayırseverlik faaliyetlerine gönüllü katılımı gibi.

Örgütsel vatandaşlık davranışları, bireyler arasında dayanışmayı sağlayarak ve birlikteliği artırarak örgütsel performansa katkıda bulunur. Bu tür davranışlar, örgüte uzun vadeli kalıcılık ve gelişim için gerekli uyum ve değişimi sağlar (Organ & Lingl, 1995, s. 341). Bu tür davranışlar, örgüt yaşamında işgörenlerin iş tatminleri, motivasyon düzeyleri, performansları, moralleri ve örgütsel bağlılıkları ile yakından ilgilidir. Dolayısıyla örgütsel vatandaşlık davranışlarının geliştirilmesinin okullar ve üniversiteler için de önem arz etmekte olduğu düşünülmektedir. Akademik performansı yüksek olan başarılı öğrencilerin ne derece örgütsel vatandaşlık davranışı gösterebildiği ve öğrencilerin akademik başarılarının yükseltilmesinde örgütsel vatandaşlık davranışlarının bir araç olarak kullanılıp kullanılmayacağı çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışı üniversite önlisans düzeyindeki öğrenciler açısından ele alınmıştır. Çalışma kapsamında farklı coğrafik bölgelerde eğitim veren üç üniversitenin önlisans düzeyi öğrencilerinin örgütsel vatandaşlık düzeyleri ve akademik başarıları arasındaki ilişki ve varsa farklar incelenecektir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde yapılmış çalışmaların sonuçlarının benzerlik gösterdiğinden, örgütsel vatandaşlık davranışı ve akademik başarı arasında olumlu yönde bir ilişkinin varlığından bahsetmek mümkün görünmektedir. Ayrıca okulunu seven öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranışları da artmaktadır.

Erciyes Üniversitesi, İİBF öğrencilerinin örgütsel vatandaşlık davranışları ile üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ve çeşitli demografik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiş ve başarı seviyesi ile ÖVD düzeyi arasında pozitif yönlü, yaş ve tekrara kalınan ders sayısı ile ÖVD arasında ters yönlü ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfları itibariyle ve öğrencilerin gündüz ya da ikinci öğretim öğrencileri olmaları itibariyle ÖVD'nin farklılaştığı belirlenmiştir (Özdevecioğlu, 2003).

Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri üzerine yapılmış bir başka çalışmada öğrencilerin akademik başarılarının örgütsel vatandaşlık davranışları üzerinde etkili olduğu ayrıca; okulu seven öğrencilerin daha çok örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Ehtiyar vd., 2010).

Amerika Birleşik Devletleri Ohio'da liselerde yapılmış olan bir çalışmanın sonuçları ise; örgütsel vatandaşlık davranışı ile öğrencilerin okuma ve matematik başarıları arasında pozitif ve kuvvetli bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi daha yüksek olan bölgelerdeki okul öğrencilerin daha yüksek örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdikleri gözlenmiştir (DiPaola & Hoy, 2005).

2. YÖNTEM

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik not ortalamaları ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında; örgütsel davranış düzeylerinin katılımcı öğrencilerin bazı demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, sınıf, öğrenim türü) ve öğrenim görmekte oldukları üniversitelere göre fark gösterip göstermediği de incelenecektir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma evrenini Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Aksaray Üniversitesi Şereflikoçhisar Berat Cömertoğlu Meslek Yüksekokulu ve Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Ticaret ve Sanayi Odası Turizm Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. 2016-2017 Eğitim-Öğretim Bahar yarıyılı içerisinde Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmekte olan 541, Aksaray Üniversitesi Şereflikoçhisar Berat Cömertoğlu Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmekte olan 610 ve Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Ticaret ve Sanayi Odası Turizm Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmekte olan 530 aktif kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek anket formları dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir. Veri toplama süreci sonunda, Kafkas Üniversitesinden 184, Aksaray Üniversitesinden 199 ve Alaaddin Keykubat Üniversitesinden 151 adet anket elde edilmiştir. Toplamda 528 adet kullanılabilir ve geçerli anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri cinsiyetleri, yaşları, sınıfları, öğrenim türleri ve üniversitelere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiler nasıldır?
3. Öğrencilerin üniversitelere göre örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri ile öğrenim görmekte oldukları okulu sevmeleri arasındaki ilişkiler nasıldır?

Çalışmada kullanılan ölçek ise; 2003 yılında Özdevecioğlu'nun Organ'ın 5 örgütsel vatandaşlık davranışı boyutunu temel alarak öğrencilere yönelik olarak geliştirdiği ölçektir. Ölçek; Özgencilik boyutunda 1, Sivil Erdem boyutunda 3, Vicdanlılık boyutunda 3, Centilmenlik boyutunda 3 ve Nezaket boyutunda 5 soru olmak üzere toplam 15 soru ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan 7 soru sorulmuştur.

Araştırmada öncelikle örnekleme oluşturan öğrencilerin kişisel ve demografik özelliklerini belirlemek amacıyla frekans dağılımları incelenmiştir. Analizlere geçilmeden önce örgütsel vatandaşlık ölçeği ham puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Normal dağılım durumunu değerlendirmede çarpıklık katsayısı, aritmetik ortalama-medyan-mod değerleri kullanılmıştır. Büyüköztürk, Çokluk, & Köklü'ye (2010, s. 63) göre, çarpıklık katsayısının +1, -1 sınırları içerisinde yer alması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilmekte,

aritmetik ortalama, medyan ve mod'un birbirine yaklaşması dağılımın normalden aşırı uzaklaşmadığının bir ölçütü olarak alınabilmektedir (Büyüköztürk vd. 2010, s. 63). Çalışmada çarpıklık (-,758) ve basıklık (,868) katsayılarının +1, -1 sınırları içerisinde yer aldığı ve ortalama (54,4), mod (53) ve medyan (56) değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Toplam puanların normal dağılıma uygunluk göstermesi üzerine; demografik özellikler ve üniversite bazında farklılık testleri parametrik testler (t testi ve Anova) ile incelenmiştir.

Örgütsel vatandaşlık davranışı, öğrencilerin akademik başarıları ve okulu sevmeye arasındaki ilişkilerin incelenmesinde de Pearson korelasyonu kullanılmıştır. Son olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri okulu sevmeleri ve akademik başarılarının örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkisini incelemek için regresyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırma boyunca önem düzeyleri 0,05 ve 0,01 olarak alınmıştır.

Örgütsel vatandaşlık ölçeğinin güvenilirliğinin hesaplanmasında Cronbach Alpha katsayısı kullanılmıştır. Cronbach alfa katsayısının 0.70 olması içsel güvenilirlik için yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010, s. 171). Çalışmada alfa değeri ,789 olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde örgütsel vatandaşlık ölçeğinden elde edilen veriler analiz edilerek sunulmuştur. İlk olarak Tablo 1'de araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin demografik bulgular sunulmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılanların %51,5'inin (272 kişi) kadın, % 48,5'inin (256) erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Yaş ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin % 46'sının 18-20 yaş, % 43,3'ünün 21-23 yaş ve geriye kalan %10,6'sının ise 23 yaş ve üstünde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf dağılımları birbirine oldukça yakın bir ortalamaya sahiptir. Katılımcıların %51,8'i 1. Sınıf iken % 48,8'i ise 2. Sınıf öğrencisidir. Öğrenim türlerine bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 74,6'sı) örgün öğretim olarak eğitim almaktadır. Öte yandan araştırmaya katılan öğrencilerin % 30,3'ü Turizm, % 19,3'ü İşletme, % 11,7'si Yerel Yönetimler, %10,8'i İkram Hizmetleri, %10,4'ü Büro Yönetimi, %5,1'i Muhasebe, % 4,5'i Bankacılık, %4,4'ü Halkla İlişkiler, % 2,3'ü Radyo Televizyon ve %1,1'i ise Pazarlama bölümünde öğrenim görmektedir. Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO) dikkate alındığında öğrencilerin yarıdan fazlasının (%56,2'si) Gano'sunun 2,00-2,99 aralığında yer aldığı, %23'ünün 3-3,99 ve %21'inin de 1-1,99 arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Demografik Bulgular

	Kafkas		Aksaray		Alanya		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet								
Kadın	104	56,5	105	53,3	63	42,9	272	51,5
Erkek	80	43,5	92	46,7	84	57,1	256	48,5
Yaş								
18-20	90	49,5	65	33	87	59,2	242	46
21-23	68	37,4	115	58,4	45	30,6	228	43,3
23+	23	13,2	17	8,6	15	10,2	56	10,6
Sınıf								
1	130	70,7	43	21,8	97	66	270	51,1
2	54	29,3	154	78,2	50	34	258	48,8
Öğrenim türü								
Örgün	147	79,9	171	86,8	76	51,7	394	74,6
II öğretim	37	20,1	26	13,2	71	49,3	134	24,4
GANO								
1-1,99	41	22,4	11	6,7	47	37	126	20,9
2-2,99	99	54,1	102	62,6	65	51,2	266	56,2
3-3,99	43	23,5	50	30,7	15	11,8	136	22,8
Toplam	184	34,8	197	37,3	147	27,8	528	100

Öğrencilerin Örgütsel vatandaşlık davranışları üzerinde çeşitli bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, yaş, sınıf, öğrenim tipi, okul ve Gano) etkisi t testi ve Anova testi ile araştırılmış ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur. Örgütsel vatandaşlık davranışı öğrencilerin yaş ve öğrenim tipine göre fark göstermezken ($p>0.05$), cinsiyet, sınıf, okul ve Gano'ya göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$, $p<0.01$)

Tablo 2. Çeşitli Bağımsız Değişkenlerin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkileri

		Genel	Kafkas	Aksaray	Alanya
Test	Değişkenler	p	p	p	p
T testi	Cinsiyet	,036*	,193	,850	,024
Anova	Yaş	,591	,445	,153	,426
T	Sınıf	,009*	,197	,176	,856
T	Öğrenim Tipi-Okul	,089	,614	,562	,282
Anova	Gano	,008**	,006	,812	,180
Korelasyon	Okulu Sevme	,000** (r:,324)	,000** (r:,324)	,000** (r:,296)	,002** (r:,256)

*p<,05 **p<,01

Yapılan t testi sonucunda, örgütsel vatandaşlık toplam puanlarının öğrencilerin cinsiyet durumları bakımından farklılık gösterdiği saptanmıştır (p=0,036). Kız öğrencilerin (\bar{x} =3,68), erkek öğrencilere (\bar{x} =3,57) oranla daha yüksek düzeyde örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdikleri söylenebilir. Üniversiteler bazında değerlendirme yapıldığında Kafkas ve Aksaray üniversitelerinde örgütsel vatandaşlık davranışı cinsiyete göre fark göstermezken (p>0.05), Alanya'da anlamlı bir fark görülmekte (p=0,024); kız öğrencilerin (\bar{x} =3,57), erkek öğrencilere (\bar{x} =3,37) oranla daha yüksek düzeyde örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Ayrıca örgütsel vatandaşlık toplam puanlarının öğrencilerin okumakta oldukları sınıf bakımından da farklılık gösterdiği saptanmıştır (p=0,009). İkinci sınıf öğrencilerinin (\bar{x} =3,70), birinci sınıf öğrencilerine (\bar{x} =3,56) oranla daha yüksek örgütsel vatandaşlık sergilediği söylenebilir.

Araştırma sorularından biri olan örgütsel vatandaşlığın üniversitelere göre farklılaşma durumu Anova testi ile incelenmiştir. Test sonuçlarına göre anlamlı fark görülmüştür (p=0,000). Hangi üniversiteler arasında nasıl bir fark olduğunu bulmak amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffi testi sonuçlarına göre; Kafkas (\bar{x} =3,55) ve Aksaray (\bar{x} =3,82) üniversiteleri ve Aksaray ve Alanya Alâaddin Keykubat üniversiteleri (\bar{x} =3,46) arasında bir fark gözlenmiştir. Ortalamalar incelendiğinde Aksaray üniversitesi öğrencilerinin; Kafkas üniversitesi ve Alanya Alâaddin Keykubat üniversitesi öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde örgütsel vatandaşlık davranışına sahip olduğu görülmektedir.

Bir diğer araştırma soru da örgütsel vatandaşlığın öğrencilerin Genel Akademik Not Ortalamalarına göre farklılaşmaları Anova testi ile test edilmiş ve bu test sonucunda anlamlı fark görülmüştür (p=0,008). Farklılığın kaynağını tespit edebilmek için yapılmış olan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffi testi sonuçlarına göre; ortalaması 3-3,99 (\bar{x} =3,78) arasında olan öğrenciler ile 2-2,99 (\bar{x} =3,62) ve 1-1,99 (\bar{x} =3,54) arasında olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bir başka deyişle akademik başarı arttıkça öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranışları da artmaktadır.

Araştırmada sonraki aşamada örgütsel vatandaşlık ve okulu sevme arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Korelasyonlar

	\bar{x}	SS	Örg Vat.	Gano	Okulu Sevme
Örg Vatandaşlık	3,62	,590	1	,139**	,324**
Gano	2,46	,619		1	,100*
Okulu Sevme	3,13	1,25			1

**p<,01 ; *p<,05

Korelasyonlar incelendiğinde (r=324) örgütsel vatandaşlık davranışı ve okulu sevme arasında pozitif yönde zayıf bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Her üç üniversite özelinde ilişkiler incelendiğinde de aynı sonuç gözlemlenmekte, pozitif ve zayıf bir ilişkinin varlığı söz konusudur (r:,324; r:,296 ve r:,256;

$p < ,01$). Örgütsel vatandaşlık ve Gano arasındaki ilişki incelendiğinde ise yine ($r = ,139$) pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

Gano ve okulu sevme değişkenlerinin, örgütsel vatandaşlığı ne derece yordadığını belirlemek amacıyla basit regresyon analizi yapılmış ve sonuç Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Gano'nun Örgütsel Vatandaşlığı Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart hata	β	t	p
Sabit	3,314	,110		30,051	,000
Gano	,135	,043	,141	3,099	,002
R= ,141	R²=,020	F= 9,607	p= ,002		

Bağımlı değişken: Örgütsel vatandaşlık

Tablo 4'te Gano değişkeninin, örgütsel vatandaşlığı yordamasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları incelendiğinde pozitif yönde ve zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir ($R = ,141$, $R^2 = 0,020$ $p < ,01$). Analiz sonuçlarına göre Gano, örgütsel vatandaşlığın anlamlı bir yordayıcısıdır ve Gano değişkeni toplam varyansın yaklaşık %2'sini açıklamaktadır.

Tablo 5'te ise Gano ve okulu sevme değişkenlerinin beraber olarak örgütsel vatandaşlığı ne derece yordadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. Gano ve Okulu sevme değişkenlerinin Örgütsel Vatandaşlığı Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	2,986	,099		30,248	,000		
Gano	,096	,039	,107	2,464	,014	,139	,113
Okulu sevme	,150	,020	,324	7,476	,000	,335	,326
R= ,352	R²=,124	F= 33,154	p= ,000				

Bağımlı değişken: Örgütsel vatandaşlık

Tablo 5 incelendiğinde, Gano ve okulu sevme değişkenlerinin birlikte, örgütsel vatandaşlık davranışı ile zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir ($R = ,352$, $R^2 = 0,124$, $p < ,01$). Bu iki değişken birlikte, örgütsel vatandaşlık toplam varyansının yaklaşık %12'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin örgütsel vatandaşlık üzerindeki önem sırası; okulu sevme ve Gano'dur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, Gano ve okulu sevme değişkenlerinin örgütsel vatandaşlık üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada örgütsel vatandaşlık davranışı üniversite öğrencileri açısından ele alınmış ve üç farklı üniversitenin önlisans düzeyi öğrencileri üzerinde uygulama yapılmıştır. Sonuçlar Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin; Kafkas Üniversitesi ve Alanya Alâaddin Keykubat Üniversitesi öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde örgütsel vatandaşlık davranışına sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca üç üniversite bazında da okulu sevme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilmiş bulgular Özdevecioğlu, (2003); Ehtiyar vd., (2010) ve DiPaola & Hoy, (2005)'un çalışmalarıyla büyük ölçüde paralellik göstermekle beraber bazı noktalarda farklar bulunmuştur. Söz konusu çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da örgütsel vatandaşlık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = 0,139^{**}$). Özdevecioğlu, (2003) ve Ehtiyar vd., (2010)'ın çalışmalarında birinci sınıf öğrencilerinin Örgütsel vatandaşlık düzeyleri yüksek görülürken bu çalışmada tam tersi bir sonuç elde edilmiş, İkinci sınıf öğrencilerinin, birinci sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek örgütsel vatandaşlık sergilediği görülmüştür. Yine, söz konusu çalışmalarda örgün öğretim öğrencilerinin örgütsel vatandaşlık düzeyleri yüksekken bu çalışmada böyle bir sonuca ulaşılamamış, anlamlı bir farka rastlanamamıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında okulunu seven, okula karşı olumlu bir tutum içinde olan öğrencilerin ve akademik performansı yüksek olan öğrencilerin daha fazla örgütsel vatandaşlık davranışı gösterdiği söylenebilir.

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ve Örgütsel vatandaşlık davranış düzeyinin öğrencilerin başarısını olumlu etkilediği sonucu göz önüne alınacak olursa, okullardaki hem akademik hem de idari personelin öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranışlarını geliştirebilmeleri için uygun bir ortam yaratmaları önemlidir. Öğrencilerin sınıf içi uyumu ve kaynaşmasını sağlamak amaçlı aktiviteler organize edilebilir.

Okullarda özellikle öğrenci temsilciliklerinin öğrencilerin örgütsel vatandaşlık davranışını artıracak aktiviteler ve projeler düzenlemesi, bu aktivitelerin oluşturulmasına öğrencilerin dahil edilmesi ile iş birliğinin geliştirilmesi ve tüm okulun bunlara katılım sağlaması konusunda aktif görev alması sağlanabilir.

Özellikle birinci sınıf öğrencileri için çeşitli etkinlikler düzenlenmeli ve okula olan bağlılıkları arttırılmalıdır. İkinci sınıf öğrencileri ise bu aktiviteleri düzenlemede etkin görev olarak örgütsel vatandaşlık davranışları güçlendirilmelidir. Okul idaresi öğrencilerin okula uyumu için bu tür çalışmalarını üstlenmelidir ve kuruluşun her kademesindeki görevliler bu etkinliklere katılmalıdır.

Başarısız öğrencilerin neden başarısız oldukları noktasında düzenli toplantılar yapılabilir. Bu şekilde başarısız olan öğrenciler anlamadıklarını görmek için şans bulabileceklerdir. Tüm bunların sonucu olarak arkadaş ve hocalarına karşı saygılı, yardımsever, okulu için çalışan ve en önemlisi bu davranışları kendi istekleri ile gönüllülük esasına dayalı olarak sergileyen, akademik başarı oranı yüksek öğrenciler yetişecektir.

KAYNAKÇA

Allison, B., Voss, R. S., & Dryer, S. (2001). Student classroom and career succes: The role of organizational citizenship behavior. *Journal of Educational for Business*, 76 (5), 282-294.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2010). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

DiPaola, M. F. & Hoy, W. K. (2005). Organizational citizenship of faculty and achievement of high school students. *The High School Journal*. 88 (3), 35-44.

Ehtiyar, V. R., Aktaş Alan, A., & Ömüriş, E. (2010). The role of organizational citizenship behavior on university student's academic success. *Tourism and Hospitality Management*, 16 (1), 47-61.

Graham, J. W. (1991). An essay on organizational citizenship behavior. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 4, 249-270.

İşbaşı, J. (2000). Çalışanların yöneticilere duydukları güvenin ve örgütsel adalete ilişkin algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışının oluşumundaki rolü: bir turizm örgütünde uygulama (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Kaufmann, J. D., Stamper, C. L., & Tesluk, P. E. (2001). Do supportive organizations make for good corporate citizens. *Journal of Managerial Issues*, 13 (4), 436-449.

Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior: the good soldier syndrome*. Lexington: Lexington Books.

Organ, D. W. (1997). Organizational citizenship behavior: it's construct clean-up time. *Human Performance*, 10 (2), 85-97.

Organ, D. W. & Lingl, A. (1995). Personality, satisfaction and organizational citizenship behavior. *Journal of Social Psychology*, 135 (3), 339-350.

Özdevecioğlu, M. (2003). Örgütsel vatandaşlık davranışı ile üniversite öğrencilerinin bazı demografik özellikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 117-135.

Podsakoff, P.M., MacKenzie, S. B., Paine, B. J., & Bachrach, D. G. (2000). Organizational citizenship behaviors: a critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of Management*, 26 (3), 513-563.

Raub, S. (2008). Does bureaucracy kill individual initiative? the impact of structure on organizational citizenship behavior in the hospitality industry. *International Journal of Hospitality Management*, 27, 179-186.

Samancı, S. (2006). Örgütsel iklim ve örgütsel vatandaşlık (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Smith, C.A. Organ, D.W., & Near, J.P. (1983). Organizational citizenship behavior: it's nature and antecedents. *Journal of Applied Psychology*, 81, 653-663.

Sökmen, A. & Boylu, Y. (2011). Örgütsel vatandaşlık davranışı cinsiyete göre farklılık gösterir mi? otel işletmeleri açısından bir değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 147-163.

Taşdan, M. & Yılmaz, K. (2008). Organizational citizenship and organizational justice scales' adaptation to Turkish. *TED Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33 (150), 87-96.

Van Dyne, L. Graham, J. W., & Dienesch, R.M. (1994). Organizational citizenship behavior: construct redefinition, measurement and validation. *Academy of Management Journal*, 37 (4), 765-802.

Williams, L. J. & Anderson, S. E. (1991). Job satisfaction and organizational commitment as predictors of organizational citizenship and in-role behaviors, *Journal of Management*, 17 (3), 601-617.

Yılmaz, K. (2009). Özel dersane öğretmenlerinin örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15 (59), 471-490.